

FILOZOFIA klasa 1 LO (4-letnie)

WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY DO PROGRAMU NAUCZANIA „SPOTKANIA Z FILOZOFIĄ” DLA LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO I TECHNIKUM

Wymagania na ocenę wyższą obejmują również wymagania na ocenę niższą.

Uczeń spełnia wszystkie wymagania niezbędne do uzyskania stopnia bardzo dobrego, a ponadto

Numer i temat lekcji	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)	Wymagania rozszerzające (ocena dobra)	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)	Wymagania wykraczające (ocena celująca)
	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
1. Czym jest filozofia? Definicja i działy filozofii	• wyjaśnia pochodzenie nazwy „filozofia” • wymienia dziedziny filozofii	• odróżnia pytania filozoficzne od innych rodzajów pytań	• charakteryzuje zagadnienie bezinteresowności poznania filozoficznego	• podaje przykłady sformułowanych w historii filozofii dylematów filozoficznych	• samodzielnie formułuje pytania filozoficzne • proponuje własne wyjaśnienie zagadnienia bezinteresowności poznania • bierze udział w dyskusji na temat znaczenia filozofii w życiu człowieka
2. Myślenie filozoficzne, potoczne, naukowe. Rodzaje myślenia	• wyjaśnia terminy: <i>światopogląd, myślenie potoczne, ideologia, myślenie mityczne</i>	• wskazuje różnice między filozofią a religią, sztuką i nauką	• charakteryzuje zjawisko konformizmu poznawczego • przytacza argumenty przeciw „czystemu myśleniu”	• opisuje powiązania filozofii i innych dziedzin życia człowieka • wskazuje na współczesne przykłady obecności myślenia mitycznego	• tworzy wypowiedź piętnującą lenistwo intelektualne

3. Czy słowa coś znaczą? Elementy logicznej analizy wypowiedzi	• opisuje funkcje wypowiedzi • wyjaśnia terminy: <i>zdanie w sensie logicznym, sugestia, truizm, wypowiedź mętna</i>	• charakteryzuje przyczyny niejasności wypowiedzi • wyjaśnia podział na zdania syntetyczne i analityczne	• podaje przykłady wypowiedzi zawierających sugestie i krytycznie je analizuje	• podaje przykłady – inne niż omówione w podręczniku lub na lekcji – funkcji wypowiedzi • przekształca wypowiedzi mętne w zdania w sensie logicznym	• podaje własne przykłady zdań analitycznych i syntetycznych (zarówno prawdziwych, jak i fałszywych) • tworzy przykłady zadań zawierających paradoksy
4. Co jest czym? Definiowanie	• odróżnia definicje sprawozdawcze i projektujące • charakteryzuje budowę definicji klasycznej	• wymienia błędy definicji sprawozdawczych	• opisuje filozoficzną i praktyczną wartość definiowania	• charakteryzuje problemy związane z formułowaniem definicji realnych • podaje własne przykłady poszczególnych typów błędów w definiowaniu	• nazywa i koryguje błędy zawarte w definicjach • świadomie tworzy definicje zawierające błędy i poddaje je dyskusji
5. Jak wyrazić i uzasadnić swoje przekonania? Argumentacja i dyskusja jako narzędzia filozoficzne	• wymienia i omawia podane w podręczniku rodzaje argumentacji • podaje cechy dobrej dyskusji	• charakteryzuje warunki akceptowalności omówionych argumentacji	• dokonuje krytyki argumentacji nieracjonalnej i nieuczciwej	• podaje inne niż omówione w podręczniku lub na lekcji rodzaje argumentacji, zarówno uczciwej, jak i nieuczciwej • podaje przykłady wypowiedzi, które mogą zostać ocenione jako argumenty poprawne lub niepoprawne	• uczestniczy w dyskusji merytorycznej • proponuje zagadnienia do dyskusji
Powtórzenie wiadomości z rozdziału I	• wyjaśnia podstawowe pojęcia związane z myśleniem filozoficznym	• podaje przykłady zagadnień z zakresu poszczególnych dziedzin filozofii	• omawia zróżnicowanie źródeł ludzkiej wiedzy	• przedstawia relacje między historycznymi i kulturowymi źródłami filozofii • konstruuje własne przykłady poszczególnych typów argumentacji	• wskazuje etyczne racje na rzecz racjonalnego argumentowania

6. Czy światem rządzą zasady? <i>Arché</i> i początki filozofii	• wyjaśnia określenie „filozofowie przyrody”	• omawia koncepcje <i>arché</i> u filozofów jońskich i Pitagorasa	• wskazuje społeczny, kulturowy i geograficzny kontekst kształtowania się pierwszych koncepcji filozoficznych • podaje różne rozumienia wyrazów „natura” i „przyroda”	• podaje argumenty na rzecz własnego rozumienia <i>arché</i>	• bierze udział w dyskusji na temat zasadności poszukiwania <i>arché</i>
7. Lepsza jest zmienność czy stałość? Heraklit kontra Parmenides	• objaśnia koncepcje <i>arché</i> w filozofii Heraklita i Parmenidesa	• wskazuje na cechy bytu i niebytu w koncepcji Parmenidesa • zestawia koncepcję procesualizmu Whiteheada z koncepcją wariabilizmu Heraklita	• przytacza metodę redukcji do absurdu i omawia „paradoks strzały” • wskazuje na wątki myśli Heraklita i Parmenidesa w filozofii Empedoklesa	• przytacza przykłady zastosowania koncepcji wariabilizmu i statyzmu w myśleniu codziennym	• tworzy wypowiedź będącą apologią koncepcji wariabilizmu lub statyzmu • bierze udział w dyskusji na temat przewagi jednego ze źródeł poznania: doświadczenia lub rozumu
8. Świat składa się z atomów. Grecy i początki nauki	• wymienia elementy koncepcji atomizmu u Demokryta	• omawia różnice w pojmowaniu bytu przez Leucypa i eleatów	• odtwarza losy koncepcji atomistycznej w filozofii i nauce • wskazuje cechy metody empirycznej	• porównuje rozumienie atomu u Demokryta, w nauce nowożytnej i współczesnej	• rozważa kwestię wolności woli w świecie zdeterminowanym przez atomy
9. Czy można poznać świat? Metoda Sokratesa i idealizm Platona	• rozróżnia określenia: <i>wiedza subiektywna</i> i <i>wiedza obiektywna</i> • określa cechy metody majeutycznej	• przedstawia platońską krytykę postrzegania zmysłowego • wyjaśnia platońskie rozróżnienie na świat idei i świat rzeczy	• charakteryzuje proces anamnezy jako podstawę platońskiej teorii poznania	• rekonstruuje polityczne przemiany w Atenach w V/IV w. p.n.e. jako tło dla filozofii Platona • wykazuje przekształcenia platońskiej teorii poznania względem filozofii Sokratesa	• przeprowadza rozmowę na dowolny temat za pomocą metody majeutycznej

10. Jak poznawać świat różnorodnych rzeczy? Realizm metafizyczny Arystotelesa	• opisuje koncepcję realizmu metafizycznego	• omawia arystotelesowską krytykę teorii idei • wskazuje na Arystotelesa jako na myśliciela łączącego wiedzę filozoficzną i naukową	• charakteryzuje dualizm jako koncepcję filozoficzną • wymienia rodzaje przyczyn i określa koncepcję celowości natury	• wskazuje różnice między myślą Platona a Arystotelesa w kwestii teorii wiedzy i metafizyki • uzasadnia występowanie różnych dualizmów w systemie Arystotelesa	• podaje argumenty przeciw koncepcji celowości natury • omawia rodzaje przyczyn na przykładach innych niż omawiane w podręczniku i na lekcji
11. Ile waży wiedza? Filozofia a nauka nowożytna	• charakteryzuje materializm jako pogląd ontologiczny na tle innych koncepcji	• rekonstruuje przemiany pojęcia materii w filozofii i nauce nowożytnej • opisuje założenia i problemy materializmu mechanistycznego i naturalistycznego	• wymienia postulaty empiryzmu i opisuje koncepcję idoli Bacona • wskazuje na różnice między dedukcją a indukcją w dochodzeniu do wiedzy	• wyjaśnia różnice między organiczną a mechaniczną wizją świata i społeczeństwa • omawia baconowskie typy idoli i podaje współczesne egzemplifikacje	• tworzy wypowiedź na temat skutków stosowania metody naukowej w różnych dziedzinach życia • podaje inne niż omówione w podręczniku i na lekcji przykłady rozumowania dedukcyjnego i indukcyjnego
12. Czy filozofia to tylko przypisy do Platona? Idealizm platoński w późniejszych epokach	• charakteryzuje idealizm jako system filozoficzny	• rekonstruuje racjonalistyczne wątki w filozofii Kartezjusza	• omawia napięcie między wątpliwością a poszukiwaniem pewności w koncepcji Kartezjusza • wyjaśnia stwierdzenie Berkeleygo „Istnieć to być postrzeganym” na tle jego poglądów • przedstawia koncepcję rozwoju Ducha Absolutnego u Hegla i jego fazy	• dokonuje syntezy rozwoju idealizmu w filozofii nowożytnej • samodzielnie interpretuje stwierdzenie Berkeleygo „Istnieć to być postrzeganym” w odniesieniu do wybranych przemian kultury współczesnej	• tworzy wypowiedź na temat przemian wybranego elementu życia społecznego, które odnoszą się do faz rozwoju Ducha Absolutnego

13. Czy w ogóle możemy coś wiedzieć? Sceptycyzm, czyli o wątpieniu	• określa tło powstania filozofii sceptycznej • zestawia poglądy sceptyków oraz Platona i Arystotelesa na naturę poznania	• charakteryzuje „postawę sceptyczną” Pyrrona i Sekstusa Empiryka oraz porównuje ją ze sceptycyzmem Montaigne’a	• przedstawia sceptyczną krytykę wnioskowania logicznego	• samodzielnie podaje przykłady krytycznych sądów na temat możliwości poznania zmysłowego, empirycznego i racjonalnego • wskazuje na związek sceptycznej teorii poznania i etyki	• tworzy wypowiedź porównującą sceptycyzm Kartezjusza i Montaigne’a
Powtórzenie wiadomości z rozdziału II	• opisuje przemiany poglądów w kwestii poszukiwania <i>arché</i> przez filozofów starożytnych • porównuje typy idealizmów	• zestawia idealizm, realizm i sceptycyzm jako koncepcje ontologiczne i teoriopoznawcze	• przeprowadza krytykę poglądów Demokryta z perspektywy filozofii Platona	• wyjaśnia znaczenie wczesnych filozofów greckich dla rozwoju wielkich systemów filozoficznych Platona i Arystotelesa • wskazuje wątki idealistyczne, realistyczne i sceptyczne obecne we współczesnej kulturze	• przeprowadza krytykę poglądów Platona z perspektywy filozofii Demokryta
14. Wiedza o człowieku. Zwrot etyczny w filozofii starożytnej	• opisuje podział duszy w filozofii platońskiej	• charakteryzuje koncepcje intelektualizmu etycznego Sokratesa i jego przemiany u Platona	• omawia znaczenie sokratejskich haseł „poznaj samego siebie” oraz „wiem, że nic nie wiem” na tle wiedzy uzyskanej z poprzednich części podręcznika, szczególnie filozofii jońskiej i sceptycyzmu	• podaje inne niż omówione w podręczniku i na lekcji przykłady absolutyzmu moralnego • formułuje wypowiedź o znaczeniu obrazu śmierci Sokratesa dla filozofii platońskiej	• samodzielnie tworzy wypowiedź na temat „Dlaczego ludzie czynią zło?”

15. Gdzie znajduje się złoty środek? Szczęśliwe życie według Arystotelesa	• wyjaśnia koncepcję eudajmonizmu • charakteryzuje podział dóbr w etyce Arystotelesa	• opisuje warunki cnotliwego życia w koncepcji Arystotelesa i wymienia rodzaje cnot	• przedstawia zasadę „złotego środka” jako podstawę cnot etycznych • podaje przykłady użycia wyrazów „szczęście” i „dobro” zaczerpnięte ze współczesnego życia społecznego	• analizuje różnicę w pojmowaniu dobra przez Platona i Arystotelesa	• uzasadnia, dlaczego tylko działania dobrowolne są podstawą do formułowania ocen etycznych
16. Przyjemność czy spokój? Filozofia życia według epikurejczyków i stoików	• charakteryzuje etykę hedonistyczną na tle koncepcji filozoficznych Epikura • rozróżnia rodzaje przyjemności w etyce hedonistycznej • wymienia typy dzielności według stoików	• wymienia rodzaje lęków – przeszkód na drodze do szczęścia • wskazuje następców etyki epikurejskiej i stoickiej	• omawia stoicką koncepcję szczęścia i zestawia ją z koncepcją epikurejską • przedstawia warunki apatii jako stanu duchowej równowagi	• podaje możliwe negatywne konsekwencje stanu apatii w rozumieniu stoików	• tworzy wypowiedź na temat relacji między spokojem a szczęściem • inicjuje dyskusję na temat sensu cierpienia
Powtórzenie wiadomości z rozdziału III	• wymienia główne nurty etyki starożytnej	• omawia różnice i podobieństwa między etyką Arystotelesa i stoików	• omawia w wybranych koncepcjach etycznych prowadzące do nieszczęśliwego życia	• porównuje poglądy na udział emocji i rozumu w życiu człowieka w wybranych koncepcjach etycznych • wykazuje i opisuje różnice etyczne między konsekwencjalizmem a deontologizmem oraz ich następstwa	• tworzy wypowiedź na temat ograniczeń absolutyzmu moralnego jako koncepcji etycznej

17. Co to znaczy, że coś ma wartość? Wprowadzenie do aksjologii	• omawia zakres aksjologii jako działu filozofii • wymienia sposoby istnienia wartości	• przedstawia ogólną definicję wartości i podział na wartości pozytywne i negatywne oraz wartości deklarowane i realizowane	• przytacza poglądy Schellera i Ingardena na hierarchię wartości • omawia poglądy na temat celowości wartości	• podaje przykłady hierarchii wartości, które funkcjonują w jego otoczeniu lub w społeczeństwie • przytacza sposoby rozumienia wyrażenia „wartość” z dziedziny wiedzy innych niż filozofia	• tworzy wypowiedź, w której argumentuje za relatywizmem lub absolutyzmem aksjologicznym
18. Co możemy wiedzieć o bogach? Filozofia a religia	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dogmat, antropomorfizm, panteizm, ateizm, deizm</i> • omawia krytykę politeizmu w filozofii Platona i Arystotelesa	• przytacza argumenty za istnieniem Boga według Tomasza z Akwinu • określa związek między filozofią Platona i Arystotelesa a filozofią myślicieli chrześcijańskich (Augustyn Aureliusz i Tomasz z Akwinu)	• objaśnia poglądy na naturę Boga w koncepcjach Kartezjusza, Berkeleyya i Kanta • opisuje relacje między politeizmem, monoteizmem oraz panteizmem	• przedstawia różnorodność związków między religią a filozofią • dokonuje próby krytyki argumentów na istnienie Boga przedstawionych przez Tomasza z Akwinu	• bierze udział w dyskusji na temat znaczenia religii w życiu człowieka
19. Czy piękno jest w oku patrzącego? Narodziny estetyki	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>estetyka, kalokagatia</i> • omawia koncepcję piękna według Platona i Plotyna	• przedstawia argumenty na rzecz koncepcji piękna obiektywnego • przedstawia argumenty na rzecz koncepcji piękna subiektywnego	• wskazuje na teorię estetyczną Kanta jako sposób pogodzenia koncepcji piękna subiektywnego i obiektywnego	• określa rolę myślenia matematycznego w koncepcji piękna obiektywnego • podaje przykłady dzieł artystycznych, które zrywają z Wielką Teorią Piękna i podkreślają rolę indywidualnego geniuszu artysty	• formułuje i uzasadnia swoje stanowisko w sporze między pięknem obiektywnym a subiektywnym

20. Czy to jest sztuka? Pojęcie sztuki na przestrzeni wieków	• przedstawia rozumienie sztuki jako <i>téchne</i> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sztuka maniczna, sztuki wyzwolone, sztuki mechaniczne, sztuki piękne, katharsis, mimesis, performance, happening, sztuka abstrakcyjna</i>	• wymienia platońskie zarzuty wobec sztuki • rekonstruuje koncepcję sztuki w filozofii Arystotelesa	• omawia dylematy filozoficzne związane z umiejscowieniem poezji wśród innych sztuk • podaje argumenty myślicieli nowożytnych na rzecz zaliczenia dzieła artysty w ramy sztuki • podaje argumenty sformułowane w ramach awangardy z pierwszej poł. XX w. kwestionujące sposoby uznawania dzieła artysty za dzieło sztuki	• argumentuje na rzecz wybranej przez siebie koncepcji sztuki • podaje i analizuje inne niż zawarte w podręczniku przykłady dzieł, które mogą reprezentować omówione koncepcje sztuki	• bierze udział w dyskusji na temat dzieł, dzięki którym współczesny człowiek przeżywa <i>katharsis</i>
Powtórzenie wiadomości z rozdziału IV	• omawia podstawowe kryteria wartościowania • charakteryzuje relacje między filozofią a religią	• odtwarza spór między subiektywistami a obiektywistami w kwestii piękna	• porównuje koncepcję sztuki według Arystotelesa z ujęciem innych filozofów	• wskazuje na związek estetyki z innymi dziedzinami życia w koncepcjach wybranych filozofów • dokonuje oceny dzieła sztuki z perspektywy wybranej koncepcji filozoficznej	• argumentuje na rzecz istnienia lub nieistnienia boga